

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา(descriptive study) เพื่อศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมให้บริการและปัญหาอุปสรรคในการให้บริการของบุคลากรในศูนย์สุขภาพชุมชนโรงพยาบาลพิจิตร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นบุคลากรทางด้านสุขภาพ จำนวน 50 คนประกอบด้วยแพทย์ 11 คน พยาบาล 21 คน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 9 คน ทันตแพทย์ 5 คน และเภสัชกร 4 คน ทำหน้าที่ให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชน 3 แห่ง คือที่โรงพยาบาลพิจิตร ศูนย์สุขภาพชุมชนสถานีอนามัยตำบลชะมั่ง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร และศูนย์สุขภาพชุมชนสถานีอนามัยกิ่งอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามกิจกรรมในการให้บริการของบุคลากรในศูนย์สุขภาพชุมชนที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามมาตรฐานการให้บริการในศูนย์สุขภาพชุมชนของกระทรวงสาธารณสุข 6 ด้านคือ ด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสภาพการป้องกันและควบคุมและโรค การสนับสนุนการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน และการบริการด้านยา โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ฉบับ สำหรับถามบุคลากรแต่ละประเภท ซึ่งแต่ละฉบับประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ถามข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ตำแหน่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง(ถามเฉพาะแพทย์) ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน การรับรู้นโยบายและแนวทางการปฏิบัติ การวางแผนร่วมกันกับทีมสุขภาพ การประเมินผลร่วมกันกับทีมสุขภาพ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมการให้บริการของบุคลากรตามบทบาทหน้าที่ ที่ให้บริการ 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการรักษาพยาบาล สำหรับแพทย์ถาม 8 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 10 ข้อ ทันตแพทย์ 4 ข้อ ส่วนเภสัชกรไม่มีคำถามในกิจกรรมนี้
2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ สำหรับแพทย์ถาม 10 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 16 ข้อ ทันตแพทย์ 5 ข้อ และเภสัชกร 1 ข้อ
3. ด้านการฟื้นฟูสภาพ สำหรับแพทย์ถาม 6 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 7 ข้อ ส่วนทันตแพทย์ และเภสัชกรไม่มีคำถามในกิจกรรมนี้
4. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค สำหรับแพทย์ถาม 6 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 6 ข้อ ทันตแพทย์ 3 ข้อ และเภสัชกร 4 ข้อ
5. การสนับสนุนการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน สำหรับแพทย์ถาม 5 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 6 ข้อ ส่วนทันตแพทย์ และเภสัชกรไม่มีคำถามในกิจกรรมนี้
6. การบริการด้านยา สำหรับแพทย์ถาม 4 ข้อ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย 4 ข้อ และ เภสัชกร 7 ข้อ ส่วนทันตแพทย์ไม่มีคำถามในกิจกรรมนี้

ลักษณะคำตอบแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ไม่มีกิจกรรม กับส่วนที่มีกิจกรรม ในส่วนที่มีกิจกรรมมีลักษณะคำตอบเป็นแบบประเมินค่า(Rating Scale) 4 ระดับ ตามแนวของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) คือ ไม่ได้ปฏิบัติ ปฏิบัติน้อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง และปฏิบัติทุกครั้ง ซึ่งมีหลักการให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน สำหรับ ไม่ได้ปฏิบัติ ซึ่งหมายความว่าบุคลากรไม่มีการปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อความนั้นเลย

ให้ 1 คะแนน สำหรับ ปฏิบัติน้อยครั้ง ซึ่งหมายความว่าบุคลากรได้มีการปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อความนั้นน้อยกว่าร้อยละ 50 ของกิจกรรมที่ปฏิบัติ

ให้ 2 คะแนน สำหรับ ปฏิบัติบางครั้ง ซึ่งหมายความว่าบุคลากรได้มีการปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อความนั้นระหว่างร้อยละ 50 - 70 ของกิจกรรมที่ปฏิบัติ

ให้ 3 คะแนน สำหรับ ปฏิบัติทุกครั้ง ซึ่งหมายความว่าบุคลากรได้มีการปฏิบัติตามกิจกรรมในข้อความนั้นระหว่างร้อยละ 80 - 100 ของกิจกรรมที่ปฏิบัติ

ส่วนคำถามที่ไม่พบกิจกรรมขณะปฏิบัติกิจกรรมในศูนย์สุขภาพชุมชนจะไม่นำมาคิดคะแนน

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ตามปัญหาเกี่ยวกับบุคคล การเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด 9 ข้อให้ตอบว่า มี หรือไม่มีปัญหาตามข้อความนั้น และสำหรับปลายเปิดให้ระบุปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบระบุข้อเสนอนี้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน ศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. การหาความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านงานบริการอนามัยชุมชน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และความชัดเจนของเนื้อหา พร้อมทั้งนำมาหาค่าความตรงของเนื้อหา (Content validity index = CVI) ซึ่งจะต้องได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป (Polit & Hungler, 1999) พบว่าแบบการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมการให้บริการของบุคลากรของแพทย์, พยาบาล, เจ้าหน้าที่สถานอนามัย, เภสัชกรและทันตแพทย์ ได้ค่า CVI 0.92, 0.93, 0.96, 0.98 และ 0.9 ตามลำดับ

2. การหาความปั่นป่วนของเนื้อหา ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขปรับปรุงแล้วไปตรวจหาความเป็นปรนัยของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยทำเป็น 2 ระยะคือ (บุญธรรม กิจปริดาภิรุตย์, 2544)

2.1 ระยะแรก ตรวจสอบในระหว่างการทดลองใช้กับแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สถานอนามัย ทันตแพทย์ และเภสัชกร อย่างละ 1 คน ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากรโดยนำไปทดลองใช้ที่ศูนย์สุขภาพชุมชนของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้ศึกษาแจกแบบสอบถามให้ตอบ พร้อมทั้งสังเกตการตอบและเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อคำถาม คำตอบและคำชี้แจงต่างๆได้ ผลจากการทดลองใช้ปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีข้อสงสัยในประเด็นข้อคำถามและสามารถตอบแบบสอบถามได้เข้าใจทุกข้อ

2.2 ระยะที่สองตรวจสอบเมื่อทดลองใช้เสร็จแล้ว โดยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ดูความชัดเจนของการตอบ ความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตอบ ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้พิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมศึกษาที่เป็นประชากรโดยการอธิบายให้ผู้เข้าร่วมศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การรวบรวมข้อมูลจะไม่ระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้ศึกษาจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองหรือหน่วยงานแต่ประการใดและมีสิทธิ์ปฏิเสธเข้าร่วมการศึกษาโดยไม่จำเป็นต้องอธิบายเหตุผลให้ผู้ศึกษาทราบ

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้น ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตร แผน ข สาขาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอ อนุมัติเก็บข้อมูลโดยส่งถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลพิจิตร โดยตรง
2. ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำการศึกษา
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนตอบ โดยใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 1 เดือน นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ตามหลักสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS(Statistical Pockage for the Social Sciences) ในการคำนวณหาค่าสถิติดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่หาจำนวนร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพิ่มเติมเฉพาะข้อมูลที่เป็นระดับช่วงหรืออัตราส่วน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการให้บริการของบุคลากร วิเคราะห์รายข้อและรายด้านด้วยการ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกแต่ละประเภทบุคลากร

ในการประเมินระดับการปฏิบัติกิจกรรมใช้เกณฑ์ของบลูม(Bloom,1976 อ้างจากบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์,2544) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับการปฏิบัติกิจกรรม
2.40 - 3.00	มาก
1.50 - 2.39	ปานกลาง
ต่ำกว่า 1.50	น้อย

3. ข้อมูลปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานวิเคราะห์ด้วยการทำแจกแจงความถี่
คำนวณหาจำนวนและร้อยละและจัดหมวดหมู่